

REVOLUTIA IN COMUNICATII

In secolul XX s-au petrecut schimbari dramatice in transport, telecomunicatii si tehnologia informatiei. Astazi, aproape nici un loc in lume nu este cu adevarat izolat, cu totii locuind intr-un “sat global”.

Termenul “comunicatii” descrie multe aspecte ale lumii moderne, printre care presa, cinematograful, radioul, televiziunea, telefoanele, computerele sau mijloacele de transport, cum ar fi automobilele sau avioanele. Majoritatea acestora depasesc cu putin varsta de un secol; altele sunt mult mai recente, mai ales in privinta raspandirii si a popularitati de care se bucura. Dupa sfarsitul celui de-al doilea razboi mondial, impactul unor forme mai noi si mai rapide de comunicare privind politicul, economicul si societatea, a fost imens. Efectele noilor tehnologii au devenit tot mai pronuntate, cu fiecare deceniu, si au modificat perceptia oamenilor privind lumea, munca si modul de comportare.

Timpul liber

Multe dintre aceste schimbari sunt binecunoscute si indelung discutate. Transportul aerian ieftin permite oamenilor sa viziteze locuri indepartate. Radioul, televiziunea si casetele video au adus in case programe profesionale de divertisment, schimband modul de petrecere a timpului liber dar, dupa parerea unora, au omarat dialogul si divertismentele care se practicau acasa, cum ar fi jocurile de societate sau cantatul in jurul pianului.

Folosirea computerului a schimbat caracteristica muncii, fie ca aceasta implica pilotarea unui avion sau controlul fluxului de marfuri sau de bani dintr-o afacere. Ziaristii isi tasteaza singuri textele articolelor, nemaiapeband la dactilografe sau culegatori de texte specializati, iar dezvoltarea “tehnoredactarii compunerizate” a facut posibil ca oamenii oisnuiti sa-si scrie si sa-si proiecteze propriile brosure, ziare si carti. Conditile de angajare s-au modificat, o data cu modificarea abilitatilor functionaresti si de dactilografie. Multe sarcini nu mai necesitat specialisti, si multe fabrici s-au automatizat.

Acestea sunt doar cateva din multitudinea de schimbari specifice. Privind global, impacul revolutiei in comunicatii asupra problemelor mondiale a fost la fel de dramatic. Incepand cu anii 1960, multumita transportului aerian rapid, “diplomatia din umbra” a trimis ministrii si negociatori care au strabatut continente si oceane; posibilitatea lor de deplasare si de a se consulta telefonic cu superiorii aflati acasa a dus la marirea ritmului de a incheia intelegeri in dispute care in trecut ar fi durat mult mai multi ani.

Comunicarea instantanee interpersonală a influentat istoria recenta prin intermediul “firului fierbinte” telefonic care leaga Casa Alba de Kremlin — adica cel care-i lega pe conducatorii SUA cu fosta URSS. Fara acest contact informational rapid, razboiul rece ar fi putut deveni usor unul mult mai fierbinte” (armat). Tot asa, in timpul tentativei de puci din fosta URSS, presedintele american Bush a putut lua legatura telefonica cu Boris Eltin si sa-l asigure pe acesta de sprijinul occidentului, un asemenea gest fiind de natura sa-l determine pe presedintele rus sa se simta mai putin izolat si sa-i ridice moralul.

Posibilitatea comunicării instantanee nu garantează posibilitatea rezolvării problemelor prin negocieri. De exemplu, în 1982, pare că exista suficient timp pentru a rezolva disputa privind insulele Falkland. A durat săptămâni până când forțele navale britanice au ajuns în zona insulelor și au ajuns față în față cu argentinienii — o caracteristică aparent benefică a comunicațiilor lente. În ciuda negocierilor directe purtate de ministrul britanic al afacerilor externe, care era în contact telefonic permanent cu cabinetul, nu s-a ajuns la un acord și disputa a fost decisă prin forța armelor.

O trăsătură interesantă a negocierilor a fost că părțile implicate au interpretat în mod diferit ofertele și formularile acestora, demonstrând că tehnologia nu poate întotdeauna. Unii analiști au susținut că cel puțin una dintre părți nu era dornică să se ajungă la un acord, adâncind neînțelegerile existente. Astfel, în ciuda mijloacelor moderne, succesul în comunicații depinde încă de voința omului.

Probabil că efectul cel mai frapant al revoluției în comunicații este că lumea s-a transformat într-un “sat global”, prin care țări îndepărtate par foarte cunoscute. Acest lucru se poate demonstra prin compararea evenimentelor din anul 1930 cu cele din anii 1960 și 1970. În 1938, Neville Chamberlain, prim-ministrul britanic, a anunțat poporul că țara era pe picior de război — și în mod tragic, din moment ce chestiunea privea “un popor despre care nu știm nimic”: cehii și slovacii, aflați la doar câteva sute de kilometri departare. Chamberlain a fost primul diplomat “din umbra”; el a zburat de două ori până în Germania pentru a negocia cu Hitler.

În anii 1960 războiul din “îndepărtatul” Vietnam a fost un subiect de interes constant atât în Europa cât și în SUA. Imaginile televizate au adus în case realitatea războiului, imaginile demonstrațiilor anti-război, și consecințele lor uneori fatale crescând interesul și implicarea față de acest moment. După sensibilizarea maselor printr-o puternică implicare a televiziunii, celelalte mijloace media au produs impactul lor — în mod special fotografia, fiind celebră imaginea unui ofițer sudvietnamez care împușcă în cap un prizonier.

Efectul dramatic al acestora asupra societății americane și rolul lor în retragerea, în cele din urmă, a americanilor a demonstrat puterea comunicațiilor moderne. Evenimentele ulterioare au confirmat-o, mai ales războiul din Golf, din 1991, care a putut fi urmărit “în direct” la televizor.

Un aspect benefic al globalizării este că oamenii au devenit conștienți de suferința umană din țările îndepărtate și răspund cu compasiune la aceasta. De exemplu, mișcați de imaginea televizată a orfanilor din România și a africanilor care mor de foame, occidentalii au răspuns printr-un apel de strângere de fonduri, ca cele lansate de Band Aid și Live Aid.

Acestea au fost evenimente în lumea comunicațiilor de înaltă tehnologie. Televiziunea a intermediat apelurile și a generat entuziasm pentru creșterea sumei. Donațiile nu au fost trimise efectiv ci doar transmise telefonic.

Adevărata complexitate a societăților actuale are consecințe importante. Informația precisă, colectată, procesată și transmisă prin rețele de calculatoare, este vitală pentru luarea unor decizii și trebuie să fie la îndemână unui număr relativ mare de persoane. În aceste condiții este dificilă păstrarea secretelor unor informații, astfel performanțele mai slabe — și gafele guvernamentale — devin cunoscute rapid în lumea întreagă. Astfel este posibil ca acestea să devină cunoscute de publicul larg, mai ales acolo unde există o competiție intensă între media care promovează o investigație doar pentru un reportaj de senzație și un jurnalist serios, “de investigație”.

Dezinformarea

Acum cateva decenii, era posibil ca guvernele sa prezinte cetatenilor o imagine falsa despre lume. De exemplu, in tarile comuniste muncitorii occidentali erau descrisi ca traind in saracie si mizerie, dar acest lucru a devenit imposibil in urma contactelor realizate prin afaceri economice si turism. Astazi, chiar si regimul cel mai strict are dificultati in a tainui ceea ce se petrece in realitate.

De exemplu, in Romania lui Ceausescu intreaga medie era controlata si pana si masinile de scris trebuiau inregistrate. In vestul tarii, inasa, se puteau receptiona programele televiziunii maghiare si oamenii aflau despre marile transformari care se petreceau in estul Europei. Astfel, probabil ca nu este o coincidenta faptul ca tocmai Timisoara – oras situat in vestul Romaniei – a fost locul unde a izbucnit revolutia care a dus la caderea lui Ceausescu.

Guvernul mai incearca si astazi sa limiteze accesul publicului la unele informatii – unele mai mult, altele mai putin. Legea britanica referitoare la documentele secrete a fost adesea critica si comparata defavorabil cu cele referitoare la libertatea presei promulgate in S.U.A. si Australia. In anii 1980 guvernul britanic a fost deranjat frecvent de “scurgerile” de informatii pe care incearca sa le mentina secrete.

Doua cazuri celebre demonstreaza schimbarile din ultimii 50 de ani. In 1936, in Marea Britanie, relatiile dintre regele Edward VIII si D-na Wallis Simpons a dus la abdicarea regelui; presa din Europa si America a facut publica relatia cu cateva luni inainte, inasa media din Marea Britanie a tacut si majoritatea britanicilor au fost luati prin surprindere in momentul declansarii crizei. Un caz diferit a fost incercarea guvernului din anul 1980 de a impiedica publicarea romanului “Spycatcher”, scrisa de fostul agent de informatii Peter Wright. S-a declansat o avalansa de reportaje care dezvaluiau publicului punctele esentiale ale cartii; atunci cand turistii de intorceau din strainatate, unde cartea era pusa in vanzare, cu exemplare ale cartii, publicarea acesteea in Marea Britanie a devenit inevitabila.

Cu toate acestea, pot exista si aspecte negative ale revolutiei in comunicatii. Desi este dificil ca guvernele sa controleze accesul la informatie, aceasata este atata de vasta incat nici o persoana obisnuita nu o poate patrunde in totalitate si opiniile pot si influentate si prin prezentarea selectiva a faptelor decat prin minciuna fatisa. Aceasta ar putea spori puterea guvernelor sau al unui numar relativ restrand de persoane sau institutii care controleaza media.